

Igy kerültek szóba úgy Olaszország, mint Franciaország és Anglia részéről egymáshoz való viszonyuk kérdése nemcsak a jelenlegi konfliktus, hanem egy európai háború esetében is. Az imperialisták közti nyílt harc és Németország előkészületei igazolják, hogy az imperialista erők végleges csoportosulásáról van szó. Ennek a harcnak a kimenetele határozza meg a Népszövetség magatartását.

K. R.

VILÁGPOLITIKAI JEGYZET

AZ OLASZ GYARMATOSÍTÁS FELTÉTELEI

A fasiszta propaganda elég cinizmussal rendelkezik ahhoz, hogy gyarmatosító igényeit civilizáló szándékokkal támassza alá. A terjedelmes könyvcsoomagok, dokumentumok és fényképek, amiket Mussolini a Népszövetségnek küldött bővelkednek az ethiopiai barbárságot igazoló „bizonyítékokban“. Ennek a barbárságnak el kell tűnnie „a 200.000 olasz puskának, amelyek készek maguktól is elsülni“ a csapása alatt (Mussolini szavai.) Hozzájárul ehhez még egy másik indítóok; nevezetesen, hogy hogyan lehet levezetni a szapora, az olasz félsziget szűk határai közt szorongó és kiéhezett olasz nép kivándorlását.

A legnagyobb olasz gyarmat Lybia, amelynek déli része a Szahara folytatása, s csak északi, a Földközi-tenger felé eső része termékeny. Az olaszok 1911-ben kezdték meghódítani a két tartományból álló Lybiát (Tripolitánia és Kirenaika), amelyek az arab uralom után, a XVI. század óta a török birodalomhoz tartoztak. Négy év elteltével Tripolitániát sikerült viszonylagosan „pacifikálni“. A világháborút követő gyarmati zendülések hulláma után azonban valójában újra meg kellett hódítani. Ami Kirenaikát illeti, úgy az ma is nyílt vagy parázsló lázadás színhelye. Mindez érthetővé válik, ha azokat az „eredményeket“ tekintjük, amiket a benszüllött nép az olaszok jóvoltából elért.

1915-ben Tripolitániának 569.000 lakosa volt. Ebből 1931-re nem maradt csak 523.000, a „pontosabb és a kemény visszahódítás után lefolytatott“ népszámlálás szerint. (J. Despois: *La colonisation italienne en Lybie*) Kirenaikában viszont az történt, hogy egyszerűen a sivatagba deportáltak 80.000 lakost, s ezek nagyrésze a szomszóságtól „pacifikálva“ — elpusztult. E tartománynak hosszú idő óta az állattenyésztés volt a fő megélhetési forrása. Ez — az olasz hivatalos adatok szerint — majdnem nullára csökkent. Három szám: 1910, a hódítás előtt, 1.411.800 marha; 1926, a „pacifikálás“ tetőpontján, 978.000; 1933, a hódítás befejeztével (?) 139.300 (százharminckilencezer háromszáz.)

Az ország „értékeinek kiaknázása“ a hódítás kezdete óta folyik. Ebben ugyanazokkal az eljárásokkal találkozunk, mint amilyenek a francia, angol és más gyarmatosítók „dicsőségét“ képezik. A hódítók letelepítésére föld kellett. Viszont a föld tulajdonban volt, s művelve vagy parlagon hevert. A benszüllöttektől tehát az 1922 július 19-i rendelet értelmében kisajátították. „Igy az alapvető probléma megoldást nyert“ — írja az idézett könyvben (52. o.) Despois, francia tanár, aki Lybiában a hivatalos fasiszta körök segítségével folytatott tanulmányokat s akiknek köszönetét fejezi ki előszavában.

A probléma „megoldása“ 1933-ig 202.000 hektár föld kisajátításában nyilvánult. Ennek felét 513 olasz gyarmatosnak adták átlag 50 lírás szerény összegekért, hektáronként (fizetési kedvezménnyel!) S mi több, 1934-ig minden telepes 572-től 1.802 líráig terjedő különféle segélyeket kapott *hektáronként*. Igy tehát letelepítettek 513 élősdt a szolgálatukra rendelt 1.300 benszüllött családdal, akik bizonyára több boldogságot leltek volna saját jószágukon, mint az olasz rögön. Ennyire jutott a kivezető

uton Mussolini, aki beszédeiben szerencsés megoldást ígért az olasz parasztnak és munkanélkülieknek.

A lybiai rablás és rombolás ellensúlyozásaképp fejlesztették-e legalább a meghódított ország életforrásait? Történtek-e olyan akciók, amik kedveznek a fejlődésnek?

Tripolitánia 1921-ig 240 km. hosszú vasútvonallal rendelkezett. Tízennégy évvel később 269 km-rel. A „heroikus“ fasiszta uralom tehát évi két km. vasúti vonalat produkált. Valójában tehát az ország továbbra is nélkülözi a modern közlekedést, mintahogy eddig is nélkülözötte. Ugyanakkor a föld belseje kiaknázatlan maradt, az ásványforrások még mindig ismeretlenek. Lybia kereskedelmi forgalma Olaszországgal és a többi országokkal a válság előtt kb. 150 millió pengő.

A 15 vagy 20 éves gyarmatosítás terméketlenségével szemben fel lehetne hozni az ország szegénységét, mint enyhítő körülményt. Viszont nézzük, hogy mit tudott megvalósítani Olaszország egy más gyarmaton, a gazdagabb Erythreában. Közbevetőleg azonban jegyezzük meg, hogy valamely elmaradt ország természeti szegénysége még nem lehet mentesség. Ilyen elmaradt ország pl. sok van a Szovjetunióban, a közép-ázsiai területeken. E sivatag, nomád vidékeket mégis átalakították gazdag országokká, ahol a virágzó földművelést a tegnap teremtett s már jelentősen fejlett átalakító ipar segíti. Az ilyesmi csak a helyi lakossággal való testvéri együttműködés s az országok közérdekű iparosítása révén, s nem néhány gyarmatos egyéni érdekeinek kielégítésével lehetséges. A Turkszib vasút, a nagy öntözési munkálatok, a parasztok mezőgazdasági oktatása életet varázsolt a sivatagba. Hasonlóképp fel lehetne virágoztatni Lybiát is. Ezt azonban ugyanúgy képtelen a fasiszta Olaszország megvalósítani, mintahogy a cári Oroszország sem tudta Ázsiában.

Nézzük a Vörös-tenger mentén elterülő Erythreát. Az olasz gyarmatosítás itt negyven éve kezdődött. Erythrea korántsem szegény. „Termékeny síkságai könnyen öntözhetőek s csak gyarmatosítókra várnak; — hegyoldalai legelőkké borítottak; gyöngyhalászata van Maszsaunál és a Dahlak-szigeteken; Dallolban talán a világ leggazdagabb kénsavas ércei találhatóak, van kevés aranya, s talán petróleum.“ (J. G. Kergonard: *Geographie économique*.) E természeti kincsekkel szemben, melyek csak kiaknázásra várnak, nézzük az ország kivitelének főbb tételeit. Nem szerepel köztük se kénsavas érc, se arany, sem petróleum. Szerepel kávé, száraz bőr, gyöngyház, tengeri só és gyöngy. Az ország közgazdasága tehát ép' oly' kezdetleges, mint amely kezdetleges volt a „civilizálás“ előtt, amikor egyetlen rejtett gazdagságát sem tudta kifejleszteni.

Vajjon miért nem képes Olaszország ugyanúgy, mint az angol, francia, belga vagy holland gyarmatosítók, néhány nagy gyarmatosnak gazdagságot juttatni a benszülött népek romlása és kipusztítása árán? — Anélkül, hogy igényt tartanánk a kérdés kimerítésére, a legfőbb oka ennek véleményünk szerint az, hogy az olasz imperializmusnak hiányoznak a kellő pénzforrások. Az alapos kiaknázás, amely nagy és költséges felszerelést (vasutak, országutak, öntözés, bányászat) feltételez, hatalmas, gyümölcsseit csak nagy későre meghozó tőkebefektetést igényel. Az előrehaladott tőkés országokban ezekre a kiadásokra nem hiányoztak a milliárdok. Olaszország, amelynek tőkés fejlődése Franciaország és Anglia mögött marad, ilyen összegekkel nem rendelkezett. Ép' ezért az olasz gyarmatosítás elmaradt eszközeivel és eredményeivel a legvadabb kolonializmust, a spanyol *grande-két* juttatja eszünkbe, amit ezek addig űztek, míg a hatalmasabb és „modernebb“

imperialisták ki nem verték őket.

Ha Olaszország elfoglalja Abesszíniát, nagyon valószínű, hogy ugyanazokat az „eredményeket“ éri el, mint Lybiában és Erythreában. Hogy oda telepítse a félsziget fölős lakosságát, ahhoz el kellene kergetni vagy ki kellene irtani az ethiopiaiakat, akik már elfoglalták a használható földeket. Mielőtt azonban a tömeges bevándorlásra és a természeti kincsek kiaknázására kerülhet a sor, éveknek, sőt évtizedeknek kell eltelniök, s közben igen sok milliárdra van szükség... Ez utóbbival annál kevésbé rendelkezik majd Olaszország, mivel a katonai meghódítás már magában is kimeríti pénzbeli erejét. Pár hivatalos olasz lap már is két-három háborús évről beszél.

Hogy a meghódított Abesszínia gazdasági kincseiből milyen hasznot tud húzni Olaszország, — ez még kérdőjel. Bizonyos azonban, hogy a kaland hosszú időre siralmas hatással lesz az olasz közgazdaságra. Kétségtelenül: a francia imperializmus gyarmati kalandjai idején, a XIX. század végén és a XX. század elején a francia gazdasági élet szintén el volt maradva. Franciaország azonban jobban el volt látva gazdasági segédforrásokkal, mint a mai fasiszta Olaszország.

Délolaszországban jelentős területek vannak, amelyek várják lakhatóvá tételüket, hogy művelésre ajánlják földjeiket sok olasz részére. Olaszország vasuti hálózata az egész ország háromnegyed részében egy sínpáros, ami nagy teherterheléssel bír egy modern tőkés országban. Ime pár hiány kapásból, (igen sokat nem említve) amiket ki kellene küszöbölni... milliárdokkal, s amiket az olasz tőke nem tud kiküszöbölni. Mi történik egy katonai kaland esetén (ha csak Abesszíniára szigetelve képzeljük is el!) amit egy másik kaland, a gyarmatosítás követ?

Nem feledve, hogy ez a politika sok vérbe és nélkülözésbe kerül az olasz népnek, magának az olasz tőkés gazdaságnak nincs sok, amit nyerhet, viszont mindent elveszíthet.

Jean Dupuy

VILÁGGAZDASÁGI KÉRDÉSEK

A Z OROSZ GAZDASÁG ALAKULÁSA. Időnként nagy történelmi változások történnek, anélkül, hogy figyelemre méltatnák. Az új kereskedelmi szerződést a Szovjetunió s Perzsia között aug. 27-én irták alá. Évente tucat-szám írják alá a fontos és kevésbé fontos kereskedelmi szerződéseket. Az új, Moszkva és Teherán közti szerződés rendkívül jellemző Ázsia fejlődésére. Arra vonatkozólag történt megegyezés, hogy az Unió a perzsa kormány megbízásából gyárat épít Perzsiában.

A technikájában gyors és felfogásában lassú nyugati világ Oroszországot még mindig visszamaradt agrárországnak tekinti, mely az utóbbi évek alatt üzemek építésével kacérkodott. A Kelet azonban megértette; tudomást vett Oroszországnak a forradalom óta történt mélyreható változásáról. A Kelet Oroszországban ipari vezetőjét és segítségét kezdi látni.

Több, mint egy évvel ezelőtt Oroszország Törökországnak 6 millió dollár hitelt nyújtott gyárat építése céljából. Szovjetmérnökök, szovjettechnikusok, szovjetmechanikusok és szovjetmunkások utaztak az anatóliai Kaiserliába, hogy ott a török állam számára egy hatalmas textilgyárat helyezzenek üzembe. Nemrégiben beszéltem Moszkvában pár törökkel, akik ismerik Kaiserliát és el voltak ragadtatva. A telep modern, a gépek orosz gépek s a telepet orosz módra munkásházak egé-